

ciutat d'ideals

Litres i litres de vodka...

Hi ha certes novel·les que et fan companyia; són poques, però. Sobre això, els escriptors de tirat moralista sempre tindran la partida guanyada.

Ara, hi ha certs escriptors en què la vida aparenta ser senzilla i prima. És pura acció, i no mental sinó real. *L'enamorat de l'Óssa Major*, de Sergiusz Piasecki —una novel·la polonesa que ara s'ha traduït al català a Quaderns Crema, però que va ser escrita en 1937— és una història que ens encanta als qui portem una vida quieta a toc d'estrès però que en tot cas tenim algunes xarxes de protecció en la nostra vida. El protagonista de *L'enamorat de l'Óssa Major* es dedica al contraban de mercaderies a la frontera de Polònia i de la Rússia bolxevic en la dècada dels anys vint i trenta. La novel·la ens transporta una nit i una altra pels camins i boscos de la frontera sota el sol gitano en llarguíssimes caminades esquivant els controls dels soldats russos amb l'estrella de cinc puntes estampada a la gorra. Després de les caminades esgotadores se'ns explica el nombre de rubles d'or cobrats i com el vodka corre pels gots dels amics de la colla. Els balls, el fum, la maldat, les dones joves, les dones de la vida, que són mare i filla... No hi ha gran cosa més i, tanmateix, com diu el tòpic, són unes cinc-centes planes de text que no pots deixar ni pots oblidar fàcilment. El llibre on llegeixes és una frontera que et separa del món, que s'oblida.

El narrador, sense cap formació literària, no fa filigranes ni comitives d'articles, però escriu sobre el que coneix i, quan dubta, la ploma s'atura. Sovint s'atura davant una al·lu·sio a les fosques o un llibre rebregat amb una dona sol·lícita. Potser també ho fa que l'autor ho escrigué des d'una presó russa. Les presons poden esmol·lar l'enginy, sempre que n'hi hagi, de talent. I aquí n'hi ha. Si volen, és un talent primitiu basat en els ulls que escruten l'horitzó, de nit; o es complau en la camaraderia

dels amics. (Un contrabandista sol fer-se una llei a part de la societat; es dedica al comerç però vulnera la llei, i en fa la seva, de llei —és un fenomen semblant als atracadors de bancs dels anys setanta: se sentien com un Robin Hood que roba els rics i ho reparteixen entre els pobres: ells!)

No tenim constància que el novel·lista escrigués res més. Els novel·listes que fan una sola novel·la no solen deixar el lector fred. S'ho juguen tot a una carta —i solen guanyar: Martorell, Tomaso de Lampedusa i Salinguer són de la mateixa corda.

Potser, com el nostre desllenguat Bernat Metge, esperava que aquell patracol, escrit en una cel·la, li servís per a sortir de l'infern de la cangri. Potser només esperava redimir-se com a home. El cas és que el llibre exhala el perfum dels llibres necessaris per a l'escriptor que acaben convertint-se en necessaris també per al lector. No pas per a guanyar unes oposicions, per exemple, sinó per a passar uns dies de domini solar, fatigosos, amb una mica de tremp.

Els llibres importants com ara aquest et deixen atònit: només pots dir que has acompanyat la renglera de contrabandistes en dies de torb i en dies de lluna bromosa; que has suat, que has sentit batre el cor de pressa; que has travessat tanques i filferades i que has tocat amb els dits la parabellum que duïes a la butxaca, com l'heroi de la història. Que has estimat una mica les dones que ell ha estimat i que has dormit com un soc al paller d'un catau amagat, com ell. Fins i tot sents una ressaca fenomenal de tanta vodka com t'has empassat en aquestes llargues caminades sota el sol gitano...

I pràcticament res més.

ANDREU LONCÀ

Andreu Loncà

Biblioteca
Sant Bartomeu
d'Alpicat